Scríobh do Scrúduimhir anseo | | 2007. M.47T

Coimisiún na Scrúduithe Stáit

Scrúdú na hArdteistiméireachta, 2007

EACNAMAÍOCHT BHAILE – EOLAÍOCH AGUS SÓISIALTA

GNÁTHLEIBHÉAL

STAMPA IONAID

DÉ hAOINE, 8 MEITHEAMH – TRÁTHNÓNA, 2.00 go dtí 4.30

280/320 MARC

Treoracha d'Iarrthóirí

Roinn A
Tá **dhá cheist déag** sa roinn seo.
Ní mór d'iarrthóirí **deich** gceist ar bith a fhreagairt.
Tá **6** mharc ag gabháil le gach ceist.
Scríobh do chuid freagraí sna spásanna atá ann dóibh ar an scrúdpháipéar.

Roinn B
Tá **cúig cheist** sa roinn seo.
Ní mór d'iarrthóirí **Ceist 1 agus dhá cheist ar bith eile a fhreagairt**.
Tá **80** marc ag gabháil le **Ceist 1.**
Tá **50** marc an ceann ag gabháil leis na **Ceisteanna 2, 3, 4 agus 5**
Scríobh do chuid freagraí sa fhreagarleabhar ar leith atá curtha ar fáil.

Roinn C
Tá **trí cheist** sa roinn seo.
Ní mór d'iarrthóirí tabhairt faoi **cheist amháin** ar ábhar roghnach agus faoi **chuid (a)** den cheist sin mar aon le **cuid (b) nó cuid (c)** den cheist a fhreagairt.
Iarrthóirí a chuir obair chúrsa i dTeicstílí, Faisean agus Dearadh isteach le haghaidh a scrúdaithe, ní ceadaithe dóibh ach tabhairt faoi Cheist 2 amháin a fhreagairt as an roinn seo.
Tá **80** marc an ceann ag gabháil le hábhair roghnacha **1** agus **3.**
Tá **40** marc ag gabháil le hábhar roghnach **2.**
Scríobh do chuid freagraí sa fhreagarleabhar ar leith atá curtha ar fáil.

Ní mór duit do scrúdpháipéar a thabhairt ar ais le do fhreagarleabhar ag deireadh an scrúdaithe.

Roinn A

Freagair deich gceist ar bith as an roinn seo.
Tá 6 mharc ag gabháil le gach ceist.
Scríobh do fhreagraí sna spásanna atá ann dóibh.

1. Ainmnigh **trí** fhoinse próitéine faoi **gach** ceann de na teidil seo a leanas: (6)

Próitéin ina bhfuil Luach Bitheolaíoch Ard	Próitéin ina bhfuil Luach Bitheolaíoch Íseal

2. **(a)** Liostaigh na **trí** dhúil a fhaightear i gcarbaihiodráití. (6)

(i) ___________________________________

(ii) ___________________________________

(iii) ___________________________________

(b) Maidir le díleá carbaihiodráití, cuir in iúl le tic **(✓)** cé acu atá **gach** ceann faoi seach de na ráitis seo a leanas fíor **nó** bréagach.

Díleá Carbaihiodráití	Fíor	Bréagach
Déantar maltós de stáirse sa bhéal		
Tarlaíonn díleá carbaihiodráite sa bholg		
Tá siúcrós i sú na stéige		

3. **(a)** Luaigh feidhm **amháin** atá ag an iarann sa chorp. (6)

____

(b) Liostaigh **dhá** fhoinse mhaithe iarainn sa réim bia.

(i) _______________________________ (ii) _______________________________

4. Luaigh **<u>dhá</u>** riachtanas shainiúla de chuid réim bia lachtveigeatóra. (6)

(i) ______________________________

____

(ii) ______________________________

____

5. Maidir le grán cruithneachta, mínigh **<u>dhá</u>** cheann díobh seo a leanas: (6)

(i) ***Inspeirm*** ______________________________

____

(ii) ***Geirm*** ______________________________

____

(iii) ***Bran*** ______________________________

____

6. **(a)** Ainmnigh riocht **<u>amháin</u>** a bhfuil baint aici le réim bia agus a bhíonn ar sheandaoine go minic. (6)

____

(b) Luaigh cúis **<u>amháin</u>** leis an riocht seo.

____

7. Ainmnigh **modh difriúil** úrchaomhnaithe atá oiriúnach do **<u>gach</u>** ceann faoi seach de na glasraí seo a leanas: (6)

Glasra	***Modh úrchaomhnaithe***
Cairéid	
Trátaí Iomlána	
Oinniúin	

8. Tabhair moladh **amháin** faoi **gach** ceann faoi seach de na ceannteidil seo a leanas maidir le hullmhú sábháilte bia. (6)

(i) ***Sláinteachas Pearsanta*** ____________________

____

(ii) ***Sláinteachas Cistine*** ____________________

____

(iii) ***Sláinteachas Bia*** ____________________

____

9. **(a)** Ainmnigh eagraíocht reachtúil **amháin** agus eagraíocht dheonach **amháin** a oibríonn ar mhaithe le cosaint an tomhaltóra. (6)

Eagraíocht reachtúil	
Eagraíocht dheonach	

(b) Comhlánaigh an abairt seo a leanas:

Is conradh idir an____________________agus an____________________í ráthaíocht.

10. Mínigh **gach** ceann díobh seo a leanas: (6)

(i) ***Ioncam comhlán*** ____________________

____

____

(ii) ***Ioncam glan*** ____________________

____

____

11. Mínigh **gach** ceann de na hairíonna fabraice seo a leanas: (6)

(i) ***Súiteach*** ______________________________

____

(ii) ***Buandathach*** ______________________________

____

(iii) ***Inlasta*** ______________________________

____

12. Maidir le buiséadú mínigh agus tabhair sampla de **gach ceann** díobh seo a leanas: (6)

Caiteachas riachtanach ______________________________

____

Sampla ______________________________

Caiteachas roghnach ______________________________

____

Sampla ______________________________

Roinn B

Freagair Ceist 1 agus dhá cheist ar bith eile as an roinn seo.
Tá 80 marc ag gabháil le Ceist 1. Tá 50 marc an ceann ag gabháil le Ceisteanna 2, 3, 4 agus 5.

1. Tugann an chairt thíos eolas ar nósanna itheacháin fear agus ban in Éirinn.

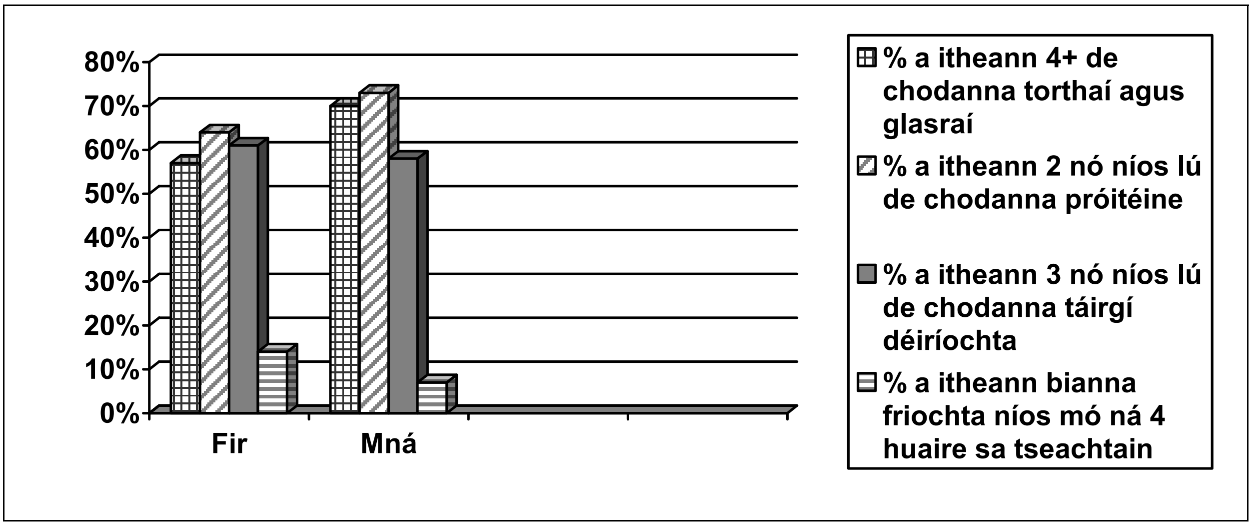

(*Foinse: Suirbhéanna um Shláinte Náisiúnta agus Stíl Mhaireachtála. – 1999*).

(a) Agus tú ag baint úsáide as an eolas a thugtar sa chairt
(i) sainaithin **trí** dhifríocht idir nósanna itheacháin na bhfear agus na mban
(ii) abair, agus tabhair cúiseanna le do fhreagra, cé acu ag fir nó ag mná a bhíonn an réim bia is sláintiúla. (24)

(b) Moltar go roghnódh tomhaltóirí trí chuid gach lá ó ghrúpa bia an bhainne, na cáise agus an iógairt. Luaigh **dhá** chúis leis an moladh seo. (10)

(c) Tabhair cuntas ar an bpróitéin faoi **gach ceann** de na ceannteidil seo a leanas:
(i) comhdhéanamh
(ii) feidhmeanna sa chorp
(iii) airíonna. (26)

(d) Déan cur síos ar **cheithre** shlí inar féidir leis an tomhaltóir páirt a ghlacadh i mbainistiú dramhaíola nuair a bhíonn earraí bia á roghnú agus á gceannach. (20)

2. 'Deirtear go mbeidh 6.4 milliún leanbh murtallach (róramhar) san AE faoin mbliain 2010 má leanann na treochtaí mar atá, de réir mar a léiríonn taighde nua ón Chumann Idirnáisiúnta um Staidéar na Murtallachta.'

(Easy Food, Aibreán/Bealtaine 2006).

(a) Déan trácht ar an ráiteas thuas agus luaigh **trí** ní is cúis le murtallacht i leanaí. (12)

(b) Tabhair sonraí ar **dhá** bhaol sláinte atá bainteach leis an murtallacht i ndaoine óga. (8)

(c) Agus tú ag tabhairt airde ar threoirlínte sláintiúla itheacháin an lae inniu, déan clár bia (3 bhéile) **d'aon lá amháin** a phleanáil do theaghlach ina bhfuil leanaí óga. (18)

(d) Tabhair breac-cuntas ar **cheithre** thoisc a rialaíonn riachtanais fuinnimh an duine. (12)

3. Tá méadú tagtha ar an réimse cócaireán micreathoinne de thoradh forbairtí teicneolaíochta.

(a) Leag amach torthaí staidéir atá déanta agat ar chócaireáin mhicreathoinne.
Déan tagairt do:
- (i) na saghsanna éagsúla cócaireán micreathoinne a bhfuil fáil orthu
- (ii) na tosca is cóir a chur san áireamh nuair a bhíonn cócaireán micreathoinne á roghnú
- (iii) treoirlínte le haghaidh úsáide
- (iv) gnéithe nua-aimseartha. (38)

(b) Abair conas a chosnaíonn an tAcht um Dhíol Earraí agus um Sholáthar Seirbhísí (1980) leasa tomhaltóirí. (12)

4. Tá méadú níos mó ag teacht ar réimse na n-earraí agus na seirbhísí a chuirtear i láthair an tomhaltóra. Dá thoradh sin, is deacair roghanna eolasacha a dhéanamh.

(a) Pléigh conas a d'fhéadfadh aon **<u>cheithre</u>** cinn díobh seo a leanas tionchar a bheith acu ar an gcinneadh a dhéanfadh tomhaltóirí nuair a bhíonn siad ag roghnú earraí agus seirbhísí:

(i) fógraíocht
(ii) ioncam teaghlaigh
(iii) tairiscintí lacáiste
(iv) scéimeanna dílseachta do shiopadóirí
(v) scéimeanna so-íocaíochta. (32)

(b) Luaigh buntáistí agus míbhuntáistí a bhaineann le ceann **<u>amháin</u>** díobh seo a leanas: (i) siopadóireacht postdíola **<u>nó</u>** (ii) siopadóireacht ar an idirlíon. (18)

5. 'Baineann an ógántacht leis an tréimhse sin idir aois a 10 agus aois a 18 nuair a bhíonn athruithe ag teacht ar do thuairimíocht, do mhothúcháin agus do chorp.'

('Ready, Steady, Grow' le Angela MacNamara)

(a) Sainaithin **<u>dhá</u>** thoisc, seachas an teaghlach, a bhféadfadh tionchar a bheith acu ar iompar déagóra. (8)

(b) Pléigh: (i) **<u>trí</u>** ghné d'iompar ógánach a d'fhéadfadh a bheith ina ábhar aighnis idir tuismitheoirí / daoine fásta eile agus déagóirí

(ii) **<u>trí</u>** shlí chun déileáil le cúrsaí aighnis. (30)

(c) Bíonn ról ag gach ball den teaghlach agus freagrachtaí áirithe ar gach duine díobh laistigh d'aonad an teaghlaigh.
Déan cur síos ar ról **<u>amháin</u>** de chuid déagóirí / ógánach agus ar **<u>dhá</u>** fhreagracht a bhíonn orthu. (12)

Roinn C

Ní mór ceist ar ábhar roghnach amháin a fhreagairt as an roinn seo.
Iarrthóirí a chuir isteach obair chúrsa i dTeicstílí, Faisean agus Dearadh le haghaidh a scrúdaithe, ní ceadaithe dóibh ach tabhairt faoi Cheist 2 amháin a fhreagairt as an roinn seo.

Ábhar Roghnach 1 – Dearadh agus Bainistíocht Tí (80 marc)

Ní mór d'iarrthóirí a roghnaíonn an t-ábhar roghnach seo 1(a) agus ceann amháin de 1(b) nó 1(c) a fhreagairt.

1. (a) Tá bungaló a bhfuil dhá sheomra codlata ann ceannaithe le déanaí i mbaile mór ag Marc agus ag Emma. Is é atá sa bhungaló ná cistin bheag, seomra folctha, seomra suite mór agus dhá sheomra codlata. Níl aon chóras teasa ann agus fíorbheagán inslithe.

(i) Ainmnigh agus déan cur síos ar an gcóras teasa lárnaigh a mholfá don teach seo. Luaigh **dhá** chúis le do mholadh. (22)

(ii) Sainaithin an chuid den bhungaló ar cheart é a insliú.
Tabhair mionsonraí maidir le cineál an inslithe a d'fhéadfaí a úsáid. (12)

(iii) Tabhair breac-cuntas ar **cheithre** thoisc ba cheart do Mharc agus d'Emma a chur san áireamh agus iad ag roghnú troscáin le haghaidh an bhungaló. (16)

agus

1. (b) (i) Tabhair cuntas ar **thrí** thoisc éagsúla a mbíonn tionchar acu ar dhearadh inmheánach tí. (18)

(ii) Cuid thábhachtach den dearadh is ea an uigeacht.
Tabhair **dhá** shampla d'úsáid uigeachtaí míne agus **dhá** shampla d'úsáid uigeachtaí garbha i ndearadh inmheánach. (12)

nó

1. (c) (i) Mínigh tábhacht na dea-aerála. (12)

(ii) Ainmnigh modh nádúrtha **amháin** agus modh saorga **amháin** chun teach a aeráil.
Déan cur síos ar cheann **amháin** de na modhanna a d'ainmnigh tú. (18)

Ábhar Roghnach 2 – Teicstílí, Faisean agus Dearadh (40 marc)

Ní mór d'iarrthóirí a roghnaíonn an t-ábhar roghnach seo 2(a) agus ceann amháin de 2(b) <u>nó</u> 2(c) a fhreagairt.

2. (a) Tá tú ar tí tosú ag obair in oifig áitiúil mar a mbeidh tú ag déileáil leis an bpobal agus ina mbeifear ag súil go gcaithfidh tú éadaí cuí.

(i) Sceitseáil agus déan cur síos ar an bhfeisteas éadaí is dóigh leat a bheadh oiriúnach. (10)

(ii) Abair conas a thógann dearadh an fheistis éadaí ceann díobh seo a leanas:
- compord
- tarraingt (cruth) aeistéitiúil
- treochtaí faisin an lae inniu. (9)

(iii) Mol fabraic **<u>amháin</u>** a bheadh oiriúnach don fheisteas éadaí seo agus luaigh cúiseanna le do rogha. (6)

agus

2. (b) Cuirtear cóireálacha éagsúla ar fhabraicí nua-aimseartha le linn a monaraithe.

(i) Mínigh cén fáth a n-úsáidtear bailchríocha fabraice nuair a bhítear ag monarú fabraicí. (9)

(ii) Ainmnigh agus déan cur síos ar shaghas **<u>amháin</u>** bailchríoch fabraice. (6)

nó

2. (c) (i) Déan cur síos ar an ról a ghlacann gnólachtaí beaga i ndearadh / monarú éadaigh in Éirinn. (9)

(ii) Mínigh cén fáth a bhfuil laghdú mór tagtha ar líon na ndaoine atá fostaithe i dtionscal an éadaigh agus na teicstíle ó na nóchaidí anuas. (6)

Ábhar Roghnach 3 – Staidéar Sóisialta (80 marc)

Ní mór d'iarrthóirí a roghnaíonn an t-ábhar roghnach seo 3(a) agus ceann amháin de 3(b) <u>nó</u> 3(c)a fhreagairt.

3. (a) 'Tá athruithe móra tagtha ar chúrsaí sóisialta agus eacnamaíochta in Éirinn le tamall de bhlianta anuas. Tá na hathruithe seo imithe i bhfeidhm ar shaol an teaghlaigh.'

(An Phríomhoifig Staidrimh 2005).

(i) Pléigh tionchar na n-athruithe sóisialta agus eacnamaíochta ar shaol an teaghlaigh. Déan tagairt do **<u>gach aon cheann</u>** díobh seo a leanas:

- dearcadh daoine i leith an phósta ag athrú
- rólanna traidisiúnta laistigh den teaghlach
- deiseanna fostaíochta
- feabhsúcháin maidir le soláthar oideachais. (32)

(ii) Tabhair cuntas achomair ar **<u>thrí</u>** íocaíocht éagsúla a sholáthraíonn an Roinn Gnóthaí Sóisialacha agus Teaghlaigh do theaghlaigh le leanaí. (18)

agus

3. (b) 'Bhí an coibhneas daoine i mbaol bochtaineachta in Éirinn ar cheann de na coibhnis ab airde san AE sa bhliain 2004.'

(Ag Tomhas Dul Chun Cinn na hÉireann 2005 ón bPOS).

(i) Sainaithin **<u>trí</u>** ghrúpa daoine arb iad is mó atá i mbaol na bochtaineachta in Éirinn inniu.
Mínigh cén fáth a bhfuil an bhochtaineacht ag cur isteach ar na grúpaí a luaitear. (22)

(ii) Abair cad é ról na h*Áisíneachta um Bhochtaineacht a Chloí.* (8)

nó

3. (c) Glacann oibrithe deonacha ról an-mhór i bpobal an lae inniu.

(i) Pléigh an chaoi a dtéann obair dheonach:

- chun leasa an duine aonair
- chun leasa an phobail. (20)

(ii) Mínigh an difríocht idir obair ar phá agus obair gan phá. (10)

LEATHANACH BÁN